

Bemærkninger til forslaget

Almindelige bemærkninger

Den offentlige debat i forbindelse med udenlandske orlogsfartøjers besøg i danske havne er accelereret i de senere år, fordi der hersker endog meget stor usikkerhed om, hvorvidt den danske regerings forudsætning om, at disse skibe er atomvåbenfri, faktisk overholdes.

Såfremt orlogsfartøjer under besøg i danske havne faktisk medfører atomvåben, vil dette indebære helt uoverskuelige risici for vore byer og disses befolkning i tilfælde af fejlflyring, brand, terroristangreb eller andre ulykker, der skaber radioaktivt udslip.

Der gøres formentlig, hvad der er muligt og økonomisk forsvarligt for at nedbringe sådanne risici, men muligheden eksisterer rent faktisk. Det erkender forsvarsministeren således i et svar til Forsvarsudvalget af 30. januar 1985 i sagen om det fejlflyrede harpoonmissil, hvor det udtrykkeligt anføres, at »det ikke, uanset alle bestræbelser og trufne foranstaltninger, er muligt at tale om begreber som 100 pct. sikkerhed eller nul-pct. risiko for utilsigtede hændelser«. Samme sted hedder det, »at risikoen for en utilsigtet affyring er på et absolut minimum«. Men altså ikke nul.

Under besøg i Danmark lægger udenlandske fartøjer normalt til i vore store havnebyer, f.eks. Århus, Ålborg og København, hvor et flertal i henholdsvis byråd og borgerrepræsentation ligeledes har givet udtryk for usikkerhed om, hvorvidt atomvåbenfriheden overholdes, og derfor har anmodet regeringen om, at der afkræves de pågældende skibe en erklæring om, at de ikke medbringer atomvåben.

Forslagsstillerne så helst gennemført en regulær dansk inspektion af de pågældende skibe, før der gives tilladelse til anløb af danske havne. Folketinget har imidlertid drøftet dette spørgsmål flere gange, og vi ser desværre ingen mulighed for at skabe et flertal for denne holdning.

En af atomvåbenmagterne, Sovjet, har ved gentagne lejligheder erklæret sig villig til at afgive erklæring om, at landets skibe er atomvåbenfrie

under besøg i fremmede havne. Men endnu er disse erklæringer ikke kommet en på en praktisk prøve, da Danmark ikke har haft sovjetisk flådebesøg i flere år.

I det nordiske område står Danmark stadig mere ensomt med sin atompolitik. Island har indskærpet over for den amerikanske regering, at man ikke ønsker besøg af atomvåbenegnede orlogsfartøjer. Det svenske regeringsparti, Socialdemokrati- et, har på sin nyligt afholdte kongres i 1987 besluttet at arbejde for, at atomvåbenmagterne opgiver deres politik om hverken at ville benægte eller bekræfte, at orlogsfartøjer medfører atomvåben. Såfremt dette ikke lykkes, skal Sverige kræve garantier af besøgende krigsskibe.

I Norge har forsvarsminister Johan Jørgen Holst i Stortinget den 9. april 1987 udtalt, at »Norge bygger på den forudsætning at udenlandske orlogsfartøjer ikke medbringer atomvåben under besøg i norsk havn. Denne forudsætning er kjent av atomvåbenstatene, og det henvises til de norske forudsætninger hver gang det gis klarering for besøk av orlogsfartøyer til norsk havn«.

En sådan præcisering af kravet om atomvåbenfrihed er ikke sket i Danmark. Forsvarsudvalget har ikke under behandlingen af tidligere beslutningsforslag om dansk atomvåbenfrihed kunnet få oplyst præcist, i hvilken form og hvornår den danske regering har meddelt atomvåbenmagterne, at det er en klar dansk forudsætning for tilladelse til flådebesøg i danske havne, at skibene ikke medfører atomvåben.

I disse år besøger en række fartøjer, der er udrustet med våbensystemer, som kan anvende atomvåben, Danmark. Om disse fartøjer rent faktisk medfører atomvåben, kan vi ikke vide noget om, da USAs holdning om hverken at ville bekræfte eller benægte, at der er atomvåben om bord, accepteres af Danmark. Den danske regering har således i praksis stukket hovedet i busken og foretrukket at lade, som om der ikke er noget problem.

Men enten respekterer atommagterne rent faktisk det danske synspunkt systematisk, og så kunne befolkningen lige så godt blive beroliget, eller også